

A lista maga az üzenet

„Eddig egyetlen tisztességesen mérleget, korrekt értékeléssel nem találkoztam” – kifogásolja Debreczeni József közíró az Orbán-listát kommentáló publicisztikákat összegezve. Ám ha érvelését saját magára is érvényesnek tartja, akkor szembe kell néznie azzal, hogy az ő írása is a témához kapcsolódó inkorrekt értékelések számát gyarapítja. Mert bár leszögezi, hogy a korrekt értékelés elemi feltétele annak tisztázása lenne, hogy az egyes megnyilatkozásokat „ki mondta”, „mit mondott”, „hol mondta”, az általa kemény kritikával illetett kijelentéseket rendre így vezeti fel: „ha például valóban mondta”, „ha szavait pontosan idézték”. Ebből kiderül, hogy ő maga sem tett eleget az általa tisztességesnek nevezett eljárás követelményeinek. Nemcsak arról nem szerzett bizonyosságot, hogy mi jelent meg az idézett külföldi orgánumban, hanem arról sem, hogy mi jelent meg minderről a hazai nyilvánosságban. Pedig ha Debreczeni visszanyúl az eredeti forrásokig, akkor számára is kiderül, hogy a miniszterelnök listájával nemcsak az a baj, hogy elkészült, hanem az is, hogy tele van szándékos csúsztatásokkal és hazugságokkal. Ha Debreczeni az eredeti forrásokra alapozta volna írását, akkor tudhatná, hogy sem Haraszti Miklós, sem Herczog Edit, sem én nem mondtuk a szánkba adott szavakat. Az én esetem legfeljebb képtelenségében egyedi. Történt ugyanis, hogy egy sajtóreggelin a megjelent újságíróknak elmeséltem, hogy a kormányhoz közel álló Napi Magyarország főszerkesztő-helyettese egy vezércikkben hosszasan elmélkedik arról, hogy olyan vagyok, mint a krokodil, majd a következő megállapítást teszi: „Talán sejtik, mire futtatom ki ezt az írást. Hát persze a krokodilbőrre, ami **Eörsiék**et Vásárhelyiekkel összeköti... Csak hogy a krokodilbőr bírja a kiképzést. Cipőt csinálnak belőle.” Egy jelen lévő holland újságíró emlékezetében azonban egy jó néhány hónappal később megjelent cikkben a cipő lámpaernyőre változott. A Napi Magyarország érdeklődésére azonban elismertem, hogy rosszul idézte az általam elmondottakat, ám hozzátette, hogy ő személy szerint mindkét variációt egyformán visszataszítónak találja. És talán nem védekek, ha úgy gondolom, hogy ezzel minden civilizált ember így van. Hát így áruolom én a hazát...

Ha Debreczeni az általa ajánlott recept szerint járt volna el, akkor azzal kellett volna szembesülnie, hogy bár a

holland újságíró már több mint egy évvel ezelőtt elmondta, hogy tévesen idézte szavaimat, az elmúlt egy évben a Napi Mao, a Magyar Nemzet, a közszolgálati rádió és televízió, valamint a Nap TV műsoraiban rendszeresen elisméltik, hogy „Vásárhelyi azt hazudta...”. Hasonló repetitív hazugságokra építő propagandával próbálják lejáratni a lista többi szereplőjét is ugyanezek a fórumokon.

idézet után megemlítenek egy-egy nevet. A többit elvégzi a közönség – adott esetben Debreczeni József.

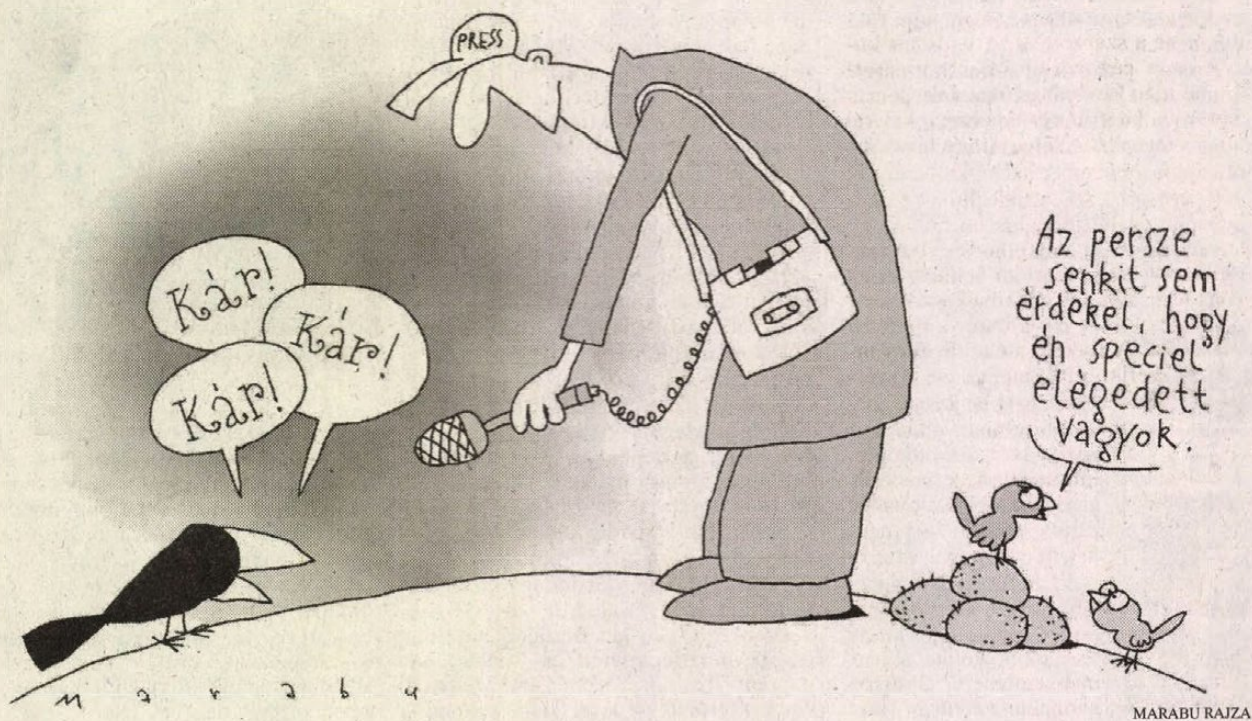
És ha Debreczeni tényleg nem érti, hogy miért éppen most és miért pont ezek a nevek kerültek a listára, akkor szívesen segíték. Rendkívül kényelmes azt gondolni, hogy ebben az ügyben a konkrét nevek a fontosak. A nevek itt csupán szimbólumok. Az üzenet nyilvánvalóan nem egyes értelmiségieknek,

lasztva a nevek: újságíróktól független pénzemberig, kisebbségi vezetőktől ellenzéki pártvezetőikig terjed a merítési bázis. Ebből az aspektusból nézve okafogyottá válik Debreczeni csodálkozása, hogy a lista „olyan tényállásokat is kifogásol, amelyek valóságtartalma nehezen kérdőjelezhető meg”. Ebben a történetben ugyanis teljesen indifferens, hogy mit mondott Szalai Erzsébet, Kéri László, Sárközy Tamás vagy bárki a lis-

jelezik meg. Akik pedig a listában citált, többségében igen tekintélyes nyugati orgánumban bármelyikéről azt feltételezik, hogy újságíróik a magyarországi ellenzék befolyása alá kerülhetnek, azok vagy nagyon sekélyes ismeretekkel rendelkeznek a demokratikus sajtó működéséről, vagy abból nem értenek semmit, hogy mitől is válhattak mértékadóvá ezek a sajtótermékek saját hazájukban. Esetleg mindkettő. A kérdés efféle interpretálása persze nyilvánvalóan nem szolgál más célt, mint hogy a Kádárrendszerben beépült reflexeket mozgósítva elhitesse a közönség erre fogékony részével, hogy a listázott politikus- és értelmiségi csoportok az ország érdekeit kiárúsító, idegenszerű ellenségek. (Azt pedig már csak zárójelben ajánlom a téma iránt érdeklődő olvasónak, hogy ráérez idejében tekintse át, vajon hogyan nyilatkoztak a mai kormányerőkhöz tartozók a külföldi sajtónak 1994 és 1998 között. Lesz ám nagy csodálkozás!)

S végezetül egy észrevétel a „ki mondta” problematikájához. Debreczeni valami egészen sajátos és számomra követhetetlen mérleget rendszer szerint mond véleményt arról, hogy szerinte ki mit mondhat a külföldi sajtónak. Előrebocsátanám, hogy számomra már a kérdésfelvetés is képtelen, én ugyanis olyan korlátozott képességekkel rendelkezem, hogy csak egyféle véleményem van. Nem él a fejemben ugyanarról a problémáról egy belföldön és egy külföldön érvényes álláspontom, hanem csak úgy egész egyszerűen gondolok valamiről valamit, és ha ezt arra érdemes emberek megkérdezik tőlem, akkor elmondom. Ez azonban lehet, hogy az én korlátom. Azt azonban képtelen vagyok követni, hogy Zoltai Gusztáv miért mondhat többet vagy mást a hazai antiszemizmusról, mint bárki más, hogy Kovács László miért nem mondhatja el azt egy külföldi újságíróknak, amit Kéri László elmondhat, hogy Magyar Bálintnak miért kellene a saját véleményével nem egyező mondatokat mondani egy hivatalos nemzetközi fórumon. És vajon ki dönti el, hogy ki, mikor, miről mit mondhat? Kik lesznek azok, akik mindannyiunk felett lebegve kijelölik helyüket e sajátos erkölcsi rend egyes köreiben, és eligazítanak azokban a kérdésekben, amelyek megtételéhez mi egyszerű magyar állampolgárok nem rendelkezünk elegendő morális munícióval?

Vásárhelyi Mária
szociológus

MARABU RAJZA

A lista egy tudatosan felépített lejárati kampány aktuális állomása. Ennek a propagandának éppen az a lényege, hogy teljesen függetlenül a tényektől, egy hazugságot addig ismételnének a legkülönbözőbb nyilvános fórumokon, amíg azt a közvélemény elérni kívánt része tényként nem kezeli. Arra pedig, hogy mindez működik, éppen Debreczeni írása szolgál bizonyítékkal. Ha gondosan újraolvassa a lista szövegét és egybeveti az általa frottakkal, akkor ráismerhet a lejárati kampány másik fontos elemére is. Saját példáján láthatja, hogy a MeH által összeállított iromány sugalmazásai, csúsztatásai hogyan érnek célra, hogy az ő fejében hogyan állnak össze állításokká a lazán egymás mellé tett félmondatok. A lista készítői ugyanis nem állítják, hogy az idézett mondatot X. vagy Y. mondta, csak a

politikuskoknak szól, hanem a társadalomnak kívánja megüzenni, hogy hol keresse az ellenséget. Azokat az értelmiségi csoportokat kívánják lejáratni és ellenségként megbélyegezni, amelyeket hatalmi eszközökkel nem sikerül rövid pórázon tartani, amelyek kritikái attitűdje és szuverenitása folyamatos nyugtalanságot kelt a hatalom berkeiben. Abban persze, hogy adott esetben a számos kínálkozó név közül éppen ki került a listára, már nyilvánvalóan a lista szerkesztőinek személyes indulatai is szerephez jutottak, és a vélt hatalmi érdekek és személyes bosszúvágyak keveredésétől még hangsúlyosabbá válik az egész történet kisszerűsége és hitványasága.

Ha mindezt szem előtt tartva újra végignézzük a listát, akkor láthatjuk, hogy nagyon is körültekintően lettek kivá-

tán szereplők közül. Mindemellett azon morfondírozni, hogy az érintett nyilatkozatok hogyan befolyásolják Magyarországon nemzetközi megítélését, finoman szólva gyermekes dolog. Hiszen felnőtt ember nem gondolhatja komolyan, hogy a külföld ezekben a nyilatkozatokból tájékozódik hazánkról. Nevetséges a feltételezés, hogy egy olyan országról, ahol a világ legtöbb állama nagykövetségekkel képviselteti magát, amelyek mindegyike külön apparátust működtet a magyarországi sajtó figyelésére, és mind erről, mind pedig a hazai belpolitikai fejleményekről rendszeresen tájékoztatja saját országát, bármi újat mondhat egy-egy olyan politikus vagy értelmiségi, akinek azt a jogát, hogy ugyanezt a véleményét a hazai nyilvánosság különböző fórumain elmondja, talán még a lista összeállítói sem kérdő-